

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
& ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
5η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Π.Α. Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ,
2η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Π.Ε. Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ,
29η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Π.Α. Ν. ΒΟΙΩΤΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ

Διευκολύνοντας τη μετάβαση
των νηπίων στο Δημοτικό Σχολείο:
Συναισθηματική Υγεία
και Σχολική Μετάβαση

Δημοτικό
Σχολείο

ΝΗΠΙΑ
ΓΩΓΕΙΟ

Αμφιθέατρο Συνεδριακού Κέντρου
Περιφερειακής Ενότητας Ευβοίας,
Χαϊνά 93, Χαλκίδα.

19-20 Ιουνίου, 2015

Παρασκευή 19/6 8:30 - 14:00
& Σάββατο 20/6 8:30 - 21:00

Συναισθηματική υγεία και σχολική μετάβαση

Συναισθηματική υγεία και σχολική μετάβαση

Έφη Γουργιώτου
Επίκουρη Καθηγήτρια
Π.Τ.Π.Ε.
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Χαλκίδα Ιούλιος 2015

Η έννοια και η σημασία της προσαρμογής του παιδιού στο περιβάλλον του

- Από τη γέννηση ως το θάνατο: συνεχής πορεία προσαρμογής στο περιβάλλον.
- Προσαρμογή=ισορροπία ανάμεσα στον άνθρωπο και τον περιβάλλον του.
- Ισορροπία = απόλυτα απαραίτητη για την ψυχική υγεία του ανθρώπου.
- Προσαρμογή=το αποτέλεσμα της διαδικασίας της μετάβασης από τη μια κατάσταση στην άλλη, από το ένα περιβάλλον στο άλλο.

Η ανάπτυξη του παιδιού: Προσωπικά χαρακτηριστικά +προσαρμογή στο περιβάλλον

- Μικροσυστήματα, (οικογένεια, παιδικός σταθμός, νηπιαγωγείο, σχολείο, ενορία, συνομήλικα παιδιά, χώροι παιχνιδιού της γειτονιάς, οι υπηρεσίες υγείας, κ.ά.)
- Μεσοσυστήματα(σχέσεις οικογένειας-σχολείου, τις σχέσεις των γονέων με την ενορία, κ.ά..)
- Εξωσυστήματα (τοπική κοινότητα, δημοτικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες, σχολικές επιτροπές, κοινωνικές υπηρεσίες, επαγγελματικός χώρος γονέων, φίλοι των γονέων, ΜΜΕ).
- Μακροσυστήματα, (εθνική και θρησκευτική παράδοση, στάσεις και πεποιθήσεις του ευρύτερου κοινού, αξίες και τα ιδανικά της κοινωνίας, πολιτικές και κοινωνικές ιδέες) (Bronfenbrenner, 1979; Κακαβούλης 1997).

Κοινωνική- συναισθηματική σχολική ετοιμότητα: Μια διαδικασία μέσα σε ένα οικοσύστημα

- Οι μαθητές αναμένεται να συμπεριφέρονται με ορισμένους τρόπους, όπως το να ελέγχουν τον αυθορμητισμό και τα κοινωνικά αποδοκιμασμένα συναισθήματα, να εκφράζονται και να αισθάνονται κοινωνικά αποδεκτοί, να αναγνωρίζουν το λεξιλόγιο των συναισθημάτων και να αντιμετωπίζουν τα δυσάρεστα συναισθήματα.
- Η προσαρμογή στο σχολείο εμφανίζεται πρωτίστως σε μικροσυστημικό επίπεδο, μέσω του συναισθήματος της ασφάλειας, της εξοικείωσης με το περιβάλλον και της αίσθησης του ανήκειν μέσα στην τάξη (Ladd, 1990).
- Τα συναισθήματα, εντούτοις, αντλούν τη σπουδαιότητά τους από το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εμφανίζονται (Saarni, 1988).
- Η προσαρμογή δεν πραγματοποιείται στην απομόνωση • οι παράγοντες όπως ο γονέας και οι συνομήλικοι που υποστηρίζονται μέσα στο μικροσύστημα του παιδιού παίζουν σημαντικό ρόλο (Taylor & Machida, 1994).
- Επιπλέον, η προσαρμογή μεταξύ των μεσοσυστημάτων, του σπιτιού και του σχολείου είναι επίσης καθοριστική. Αν και τα σχολεία είναι χώροι μάθησης, λειτουργούν σε ένα ευρύτερο κοινωνικό σύστημα, και υπάρχουν μέσα στις προσδοκίες ενός πολιτισμικού μακροσυστήματος (Thompson, 1994). Η «συναισθηματική μας αντίδραση στηρίζεται κατά τα συμφραζόμενα στην κοινωνία» (Saarni, 1997, σελ. 2). Η προσαρμογή περιλαμβάνει την ικανοποίηση του παιδιού και του συστήματος.

Συναισθηματική υγεία και σχολική
μετάβαση

Σχολική Ετοιμότητα : Ο μαθητής ως ολότητα

- Η φιλοσοφία «του παιδιού ως ενιαίο σύνολο» υπογραμμίζει την έννοια της πολλαπλής νοημοσύνης (Gardner, 1993). Για να πετύχουν τα μικρά παιδιά ακαδημαϊκά, ορισμένες κοινωνικές-συναισθηματικές ικανότητες και δεξιότητες στη ζωή είναι θεμελιώδεις (Murphey & Burns, 2002). Για τα παιδιά της πρώτης τάξης, οι συγκεκριμένες κοινωνικές-συναισθηματικές δεξιότητες είναι κρίσιμες για την προσαρμογή στο σχολείο (Ladd & Price, 1987).
- Όσο περισσότερο τα παιδιά αισθάνονται ασφαλή στο σχολικό περιβάλλον, τόσο πιο πολύ θα ωφεληθούν και θα εκμεταλλευτούν την εκπαιδευτική εμπειρία. Υπό αυτή την έννοια είναι σημαντικό να προσδιοριστούν οι προηγούμενοι και οι προβλεπόμενοι παράγοντες καθώς επίσης και οι σχολικές συνθήκες που συνοδεύουν τη διαδικασία από τη σχολική ετοιμότητα στη σχολική προσαρμογή.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

- Πολλά παιδιά εισέρχονται στο δημοτικό κοινωνικο-συναισθηματικά απροετοίμαστα, με αποτέλεσμα την
- αδυναμία αυτών των παιδιών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των γνωστικών δραστηριοτήτων.

Τι είναι η συναισθηματική υγεία;

- Συναισθηματική νοημοσύνη
- Συναισθηματική ικανότητα
- Κοινωνική νοημοσύνη
- Κοινωνική ικανότητα

Τα Μοντέλα της συναισθηματικής και κοινωνικής νοημοσύνης και ικανότητας.

- **Bar-On EQ:** τις συναισθηματικές, κοινωνικές και προσωπικές διαστάσεις της διαβίωσης που είναι σημαντικές στην καθημερινή μας ζωή (Bar-On, 2000 • Walker, 1999).
- **Goleman:** η διαχείριση των συναισθημάτων και των σχέσεων, την αυτογνωσία, το να ενεργεί κάποιος με βάση το συναίσθημα με θετικούς κοινωνικά αποδεκτούς τρόπους, τη δυνατότητα να ρυθμιστούν ή να ελεγχθούν οι συναισθηματικές παρορμήσεις, προκειμένου να ερμηνευθούν τα συναισθήματα των άλλων και να γίνει αποτελεσματικός χειρισμός των σχέσεων (Goleman, 1996).
- **Saarni:** έμφαση στις δεξιότητες, τη συνάφειά μεταξύ τους και στο κατά πόσο ενισχύουν τη λειτουργία και την προσαρμογή (Mayer και λοιποί, 2000 Walker, 1999).
- **Rose-Krasnor:** Υπογραμμίζει τον προσαρμοστικό χαρακτήρα της συναισθηματικής ικανότητας στην αποτελεσματική αλληλεπίδραση (Denham, 2003 Rose-Krasnor, 1997).

Το πλαίσιο για την κοινωνική- συναισθηματική ικανότητα

- Η συναισθηματική γνώση (συμπεριλαμβανομένης της συνειδητοποίησης και της ενσυναίσθησης, της κατανόησης της συναισθηματικής έκφρασης και του λεξιλογίου),
- Η χρήση των προ-κοινωνικών συμπεριφορών σε σχέσεις προσαρμογής (όπως, η αυτοπεποίθηση, η αυτορύθμιση, η κοινωνική επίλυση ενός προβλήματος, η επίλυση ψυχικών συγκρούσεων),
- Η ενσυναίσθηση όπως στην κοινωνική συνειδητοποίηση και στις σχέσεις (Denham, και λοιποί 2001, Rose-Krasnor, 1997).
- Για τους σκοπούς αυτής της μελέτης, η κοινωνική-συναισθηματική ικανότητα αναφέρεται στη δυνατότητα των παιδιών να αντιληφθούν, να καταλάβουν, να επεξεργαστούν, να διαχειριστούν και να εκφράσουν τις κοινωνικές συναισθηματικές πτυχές της ζωής τους όπως απεικονίζονται στις κοινωνικές δεξιότητες, τις δεξιότητες ζωής, τις διαπροσωπικές δεξιότητες και την κοινωνική συναισθηματική νοημοσύνη ικανότητας (Bar-On, Cohen, 2001 Denham, 2003 Goleman, 1996 Rose-Krasnor, 1997).

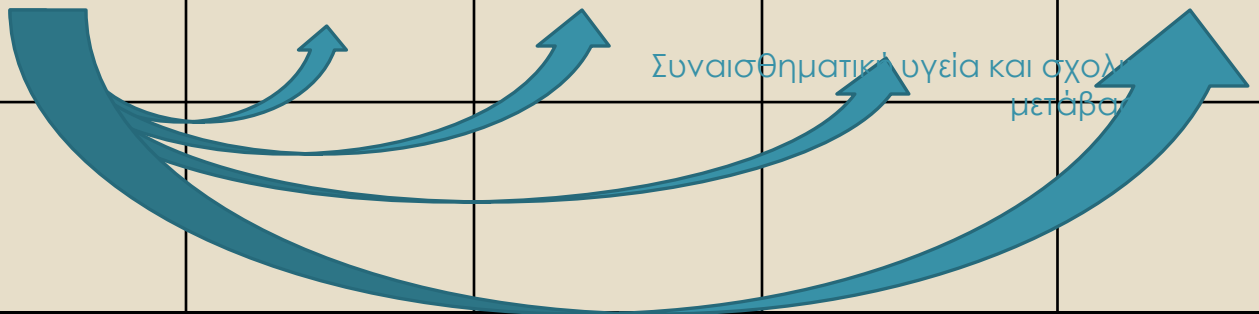
Η συμβολή της κοινωνικής συναισθηματικής υγείας στη σχολική μετάβαση

- Ο Rostrum υποστηρίζει ότι τα παιδιά αντιμετωπίζουν καλύτερα και από συναισθηματικής και από κοινωνικής άποψης την μετάβαση τους στο σχολείο όταν βρίσκονται σε ένα περιβάλλον **με συνομήλικους με τους οποίους είναι φίλοι.**
- Ο Bronfenbrenner προσθέτει ότι το παιδί προσαρμόζεται εύκολα στο καινούργιο περιβάλλον έχοντας **την υποστήριξη του οικογενειακού αλλά και του προηγούμενου οικείου περιβάλλοντός του.**
- **Ο πρώτος δάσκαλος** που έρχεται σε επαφή με το παιδί παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για το παιδί στο να αναπτύξει σωστά τις κοινωνικές ικανότητές του, την αυτοπεποίθησή του, την αυτοεκτίμησή του και την προσωπική του αξία.

Σχολική ετοιμότητα παιδιών

Φυσική ανάπτυξη και υγεία	Κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη	Προσέγγιση στη μάθηση	Γλωσσική ανάπτυξη και επικοινωνία	Γενικές γνώσεις
Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων	Συναισθηματική ανάπτυξη	Ικανότητα προσοχής	Αναδυόμενος εγγραμματισμός	Αριθμοί, σχήματα
Γενική υγεία και ανάπτυξη	Αυτοεικόνα	Επιμονή στην εργασία	Φωνημική ενημερότητα	Μαθηματικές πράξεις
Όραση και ακοή	Κοινωνικές δεξιότητες	Ζήλος για μάθηση	Προφορικός λόγος	Ικανότητα επίλυσης προβλημάτων
Δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης και πρακτικές υγιεινής ζωής		Ικανότητα να ακολουθεί οδηγίες		Γενικές γνώσεις συσχέτισης αντικειμένων, γεγονότων ή ανθρώπων

Συναισθηματική υγεία και σχολική μετάβαση

Σχολική Ετοιμότητα και Σχολική Προσαρμογή

- Σχολική ετοιμότητα και συναισθηματική προσαρμογή στο σχολείο.
- Σχέσεις συνομηλίκων και προσαρμογή στο σχολείο.
- Σχέσεις παιδιών- γονέα και σχολική προσαρμογή.
- Σχέσεις παιδιών - δασκάλων και σχολική προσαρμογή.

Συναισθηματική υγεία και σχολική απόδοση

- Η σχολική προσαρμογή όχι μόνο έχει συνδεθεί με τις θετικές τοποθετήσεις για το σχολείο αλλά και με τους βελτιωμένους βαθμούς και την επιτυχία (Carlton και λοιποί, 1999, Denham, 2006 Izard, Fine, Schultz, Mostow, Ackerman, & Youngstrom, 2001).

Η Γνώση έχει επιπτώσεις στη Σχέση: Μια νευροβιολογική αντίληψη

- Γενετικοί, νευροβιολογικοί, βιοχημικοί, ψυχολογικοί, περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί παράγοντες πραγματοποιούν συναλλαγές στη συμπεριφορά και την ανάπτυξη (Zahn-Waxler, 1988, σε Thompson, 1990).

Η σχολική ετοιμότητα ως ολιστική, αλληλεπιδραστική, οικολογική διαδικασία

- Η συναισθηματική και νοητική ικανότητα ενός παιδιού, ενσωματώνονται και εργάζονται μαζί κατά τη διάρκεια της μετάβασης για τη σχολική ετοιμότητα, ως εργαλεία για την καλύτερη σχολική προσαρμογή και τη σχολική απόδοση.

Εάν κάποιος προσπαθεί να διχοτομήσει τη ζωή του μυαλού στα συναισθήματα και τις σκέψεις... τίποτα δεν θα μπορούσε να είναι πιο ψεύτικο ή επιφανειακό...γιατί απλούστατα η ευαισθησία και η νοημοσύνη είναι έννοιες αδιαχώριτες (Piaget, 1952, 15).

Οι δείκτες της κοινωνικο-συναισθηματικής υγείας

- Η κατανόηση των άλλων
- Η κατανόηση του εαυτού (αυτοεικόνα) (αυτοεκτίμηση)
- Η συναισθηματική ανάπτυξη
- Ο αυτοέλεγχος, η αυτορρύθμιση
- Η ανάπτυξη της συνείδησης
- Οι σχέσεις με τους συνομηλίκους

Παράγοντες που επηρεάζουν την συναισθηματική υγεία

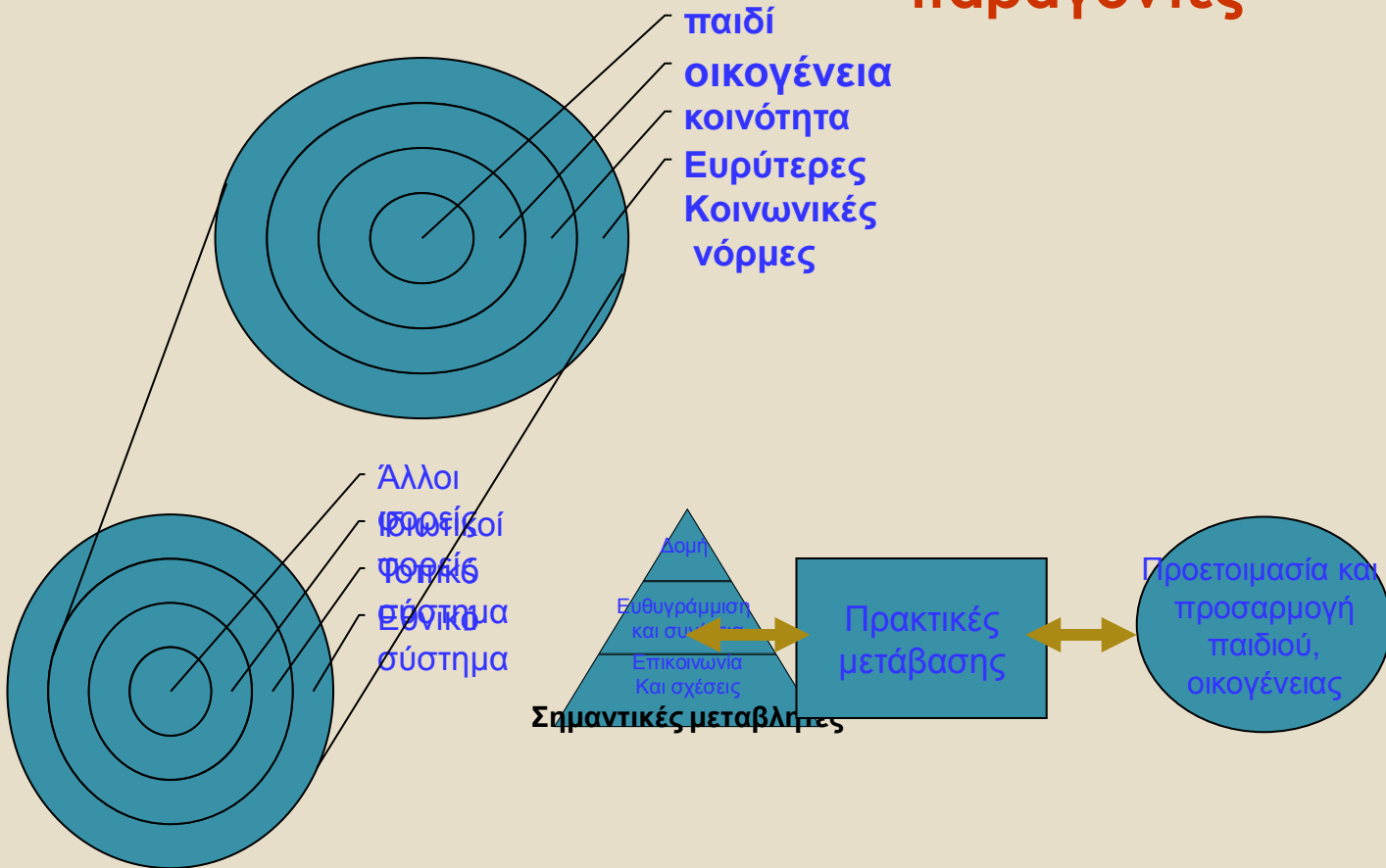
- Η ωρίμανση εγκεφάλου και ΚΝΣ
- Οι ατομικές διαφορές
- Το φύλο
- Οι αναπτυξιακές διαταραχές
- Η ανάπτυξη στους υπόλοιπους τομείς
- Το οικογενειακό περιβάλλον
- Το κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο

Στάδια συναισθηματικής υγείας

- Επίγνωση συναισθημάτων
- Αξιοποίηση συναισθημάτων
- Ακρόαση με ενσυναίσθηση
- Βοήθεια για λεκτική έκφραση, προσδιορισμό και εκλογίκευση συναισθημάτων
- Οριοθέτηση, εξέταση στρατηγικών για αντιμετώπιση συναισθηματικών προβλημάτων

Ποιοι είναι υπεύθυνοι για την ατελή και προβληματική προσαρμογή του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε την συναισθηματική υγεία του παιδιού

- Μέσα από τη συνεργασία όλων μας να προωθήσουμε την συναισθηματική υποστήριξη των παιδιών.

Τι είναι η συναισθηματική υποστήριξη;

- Η ικανότητα των εκπαιδευτικών να παρέχουν εξατομικευμένη υποστήριξη.
- Η ικανότητα των εκπαιδευτικών και των γονέων να υποστηρίζουν την αυτονομία και την αυτοαντίληψη των παιδιών.

	<p>Η ικανότητα του εκπαιδευτικού να παρέχει εξατομικευμένη υποστήριξη</p>		<p>Η ικανότητά του να υποστηρίζει την αυτονομία και την αυτοαντίληψη των παιδιών</p>	
	<p>Ευαισθησία Εκπαιδευτικού</p>	<p>Θετικό Κλίμα</p>	<p>Ενίσχυση και ενσωμάτωση των ιδεών των παιδιών στο πρόγραμμα</p>	<p>Υποστήριξη της αυτονομίας και της υπευθυνότητας των παιδιών</p>
<p>Διδακτικές στρατηγικές</p>	<p>Συνείδηση, Ανταπόκριση, Αφοσίωση του εκπαιδευτικού στα προβλήματα των παιδιών, Υποστήριξη του παιδιού</p>	<p>Σχέση που αναπτύσσει ο/η εκπαιδευτικός με τα παιδιά, στοργή, θετική επικοινωνία, σεβασμός</p>	<p>Ενθάρρυνση των παιδιών να μοιράζονται μαζί του και μεταξύ τους ιδέες</p>	<p>Ευελξία και Εστίαση στο μικρό παιδί</p> <p>Έκφραση των παιδιών</p> <p>Ελευθερία στην κίνηση</p>

Συναισθηματική υγεία και σχολική μετάβαση

1. Συναισθηματική υποστήριξη

Γιατί είναι σημαντική η συναισθηματική υποστήριξη;

- Συνδέεται με σημαντικά αποτελέσματα στη:
  - **Μείωση εσωτερικευμένων συμπεριφορών**
  - **Αύξηση κοινωνικών συμπεριφορών**
  - **Αύξηση θετικών αλληλεπιδράσεων, όπως: το συνεργατικό παιχνίδι, κοινωνικές δεξιότητες, κ.ά.**

Στρατηγικές του σχολείου

- ◉ Η δημιουργία ενός ασφαλούς και θετικού περιβάλλοντος για μάθηση,
- ◉ Το χτίσιμο της «γλώσσας» των συναισθημάτων,
- ◉ Η εγκαθίδρυση σχέσεων φροντίδας και εμπιστοσύνης για το μαθητή,
- ◉ Η αξιολόγηση των συναισθημάτων του για την εξάλειψη εντάσεων μαζί του,
- ◉ Η ενθάρρυνση της «ενεργητικής συμμετοχής» από πλευράς του (μέσω της εφαρμογής των δυο διαστάσεων της, της ανεξάρτητης μάθησης και της ενεργητικής εργασίας),
- ◉ Η ενσωμάτωση των υψηλότερων δεξιοτήτων σκέψης στη μάθηση, και
- ◉ Η ενδυνάμωση μέσω της συνεχούς και χρήσιμης ανατροφοδότησης.

Στρατηγικές του σχολείου

- ⦿ Αποφυγή ταπεινωτικών σχολίων, προσβολών, υποτίμησης
- ⦿ Χρήση κλιμάκωσης και επαίνου
- ⦿ Αποφυγή έμφασης στους προγραμματισμένους στόχους
- ⦿ Αποφυγή επιβολής δικών μας λύσεων
- ⦿ Προσφέρουμε επιλογές
- ⦿ Συμμεριζόμαστε τα όνειρά του παιδιού και την φαντασία του
- ⦿ Έκφραση ειλικρίνειας
- ⦿ Ανάγνωση συναφούς παιδικής λογοτεχνίας
- ⦿ Υπομονή, χρόνο

Στρατηγικές του σχολείου

- Ανοιχτές μεθόδους διδασκαλίας
- Εργασία σε ομάδες
- Παιχνίδι
- Συζήτηση-καταιγισμός ιδεών
- Επίλυση προβλημάτων
- Έρευνα-ανακαλυπτική μάθηση
- Αυτοαξιολόγηση-ετεροαξιολόγηση

Στρατηγικές του σχολείου

- Πρόγραμμα συναισθηματικής ανάπτυξης (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο)
- Θέματα Διαχείρισης προβλημάτων τάξης (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο)
- Αγαπώ που είμαι εγώ (Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας)
- Προσωπική και Κοινωνική Εκπαίδευση Εγχειρίδιο: Δεξιότητες για παιδιά Δημοτικού (ΚΕΘΕΑ)
- Ο Πυξιδούλης και η Πυξιδούλα στο νηπιαγωγείο (Πυξίδα-ΟΚΑΝΑ)
- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ (ΚΕΣΧΟΨΥ)

Λίστα ελέγχου κοινωνικό – 11/24/2015 συναισθηματικής ανάπτυξης

- Απολαμβάνει να παίζει με άλλα παιδιά;
- Απολαμβάνει να παίζει με τους γονείς του;
- Απολαμβάνει να παίζει με τα αδέρφια του;
- Παίζει μόνο του;
- Παίζει χωρίς να μιλά;
- Μιλά όταν παίζει;
- Υποδύεται κάποιους ρόλους όταν παίζει; (προσποιείται)
- Μοιράζεται πράγματα με άλλους; (ενήλικες – παιδιά)
- Θέλει να γίνεται ολοένα το δικό του; (πεισματάρικο)
- Είναι συνεσταλμένο; Ντροπαλό;
- Βρίσκεται διαρκώς σε υπερένταση; Δεν μπορεί να ηρεμήσει;
- Νοιώθει μοναξιά, πλήξη;
- Κάνει τον παλληκαρά – το νταή, εκτοξεύει συνεχώς απειλές;
- Κλαίει με το παραμικρό, ξεσπάει εύκολα σε κλάματα;
- Πιστεύει ότι δε θα τα καταφέρει; Έχει έλλειψη αυτοπεποίθησης;
- Παραπονιέται συχνά ότι έχει ζαλάδες ή ότι πονά κάπου;
- Είναι υπερευαίσθητο • πληγώνεται με την παραμικρή παρατήρηση/κριτική;
- Ζηλεύει τα άλλα παιδιά;
- Δεν ξέρει να παίζει και να χαιρέται;
- Νοιώθει ότι είναι ανεπιθύμητο, ότι δεν το αγαπάνε; Αρνείται να τελειώσει κάτι που αρχίζει;
- «Βρέχεται» στον ύπνο του; (ενούρηση).
- Είναι κοινωνικό; Χαίρεται όταν έρχονται επισκέπτες στο σπίτι ή κρύβεται;
- Δείχνει απέχθεια για το σχολείο;
- Απαιτεί να ικανοποιούνται οι επιθυμίες του αμέσως;
- Τρώει τα νύχια του;
- Το σκάει από το σπίτι;
- Νοιώθει πολλές ενοχές;
- Τραυλίζει;
- Αποφεύγει τις ομαδικές εκδηλώσεις – εκδρομές, πάρτυ...;
- Είναι υπερβολικά εξαρτημένο – προσκολλημένο στους μεγάλους;

Προγράμματα φιλίας

- Τα προγράμματα φιλίας έχουν ως στόχο τη δημιουργία ισχυρών δεσμών φιλίας μεταξύ των παιδιών του νηπιαγωγείου και του δημοτικού.
- Τα παιδιά του νηπιαγωγείου ξεκινούν τη φοίτησή τους στο σχολείο, έχοντας ήδη αναπτύξει δεσμούς φιλίας με μεγαλύτερους μαθητές, οι οποίοι στέκονται δίπλα στα παιδιά ως φίλοι, διευκολυντές και καθοδηγητές, στο σχολείο και την παιδική χαρά (βλέπε Dockett & Perry, 2001, 2005, 2008•, La Paro, Kraft-Sayre & Pianta, 2003• Yeo & Clarke, 2005).
- Κατάλληλη εκπαίδευση εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων

Πρακτικές της οικογένειας

Συναισθηματική υγεία και σχολική
μετάβαση

Πρακτικές της οικογένειας

Συναισθηματική υγεία και σχολική
μετάβαση

Πρακτικές της οικογένειας

Συναισθηματική υγεία και σχολική
μετάβαση

**«Μόνο με την καρδιά
βλέπει κανείς σωστά.
Αυτά που είναι σημαντικά
είναι αόρατα στο μάτι».**

Αντουάν Ντε Σαιντ Εξπερύ

Αντί επιλόγου

- Οι περίοδοι κρίσης ευνοούν συνεργασίες, αμοιβαία υποστήριξη, ενδοσκόπηση, αναστοχασμό.
- Για να προχωρήσουν οράματα, είναι απαραίτητη η συνειδητοποίηση αντικειμενικών αλλαγών που πρέπει να γίνουν και των ρόλων του εαυτού μας μέσα σε αυτές.

Συναισθηματική υγεία και
σχολική μετάβαση